

Vegyes közlemények.

A helyi járőrök teendője.

Ezen szolgálat pontos és értelmes teljesítése a közbiztonságot, az általános rendet, csendet, tehát a lakosság nyugalmát lényegesen biztosítja; ez okból a csendőrség megelőző intézkedései között a legelsőek között foglal helyet.

Minden járőr, legyen az akár mint helyi járőr kivéényelve, akár pedig ha mint rendes, esetleg felszólított járőr, vagy pedig bármi nemű más szolgálat közben egy községet érint, illetve abban tartózkodik, arra az időre míg a községben időz, a helyi járőrök teendőjét is tartozik teljesíteni.

E teendők a következők: a közbiztonság fenntartása, az általános rend és csend fölötti őrködés, a közegészségügyi- és tűzrendőri szabályok ellenőrzése.

Részletezzük e teendőket:

Minden helyi járőrnek első sorban kötelessége oda hatni hogy addig, míg ezen szolgálatot teljesíti, a községben a közbiztonság meg ne zavartassék; közbelépése által tehát minden büntetendő cselekmény elkövetése megakadályoztassék.

A viszonyok természetében rejlik, hogy községekben a közbiztonság leginkább éjjel zavartatik meg; mert nappal minden ember talpon lévén, vagyonára jól vigyáz. Községekben nappal rendszeren csak kisebb-mérvű alkalmi lopások fordulnak elő, éjjel azonban, — midőn a nappali munkában kifáradt lakosság nyugalomra vonul, az őrködés pedig egy-két éjjeli őrre bízatik, ez tehát hiányos és a tolvajnép működését megkezdi, — már nagyobb szabásu és tervszerűleg keresztül vitt közbiztonsági zavarok is for-

dulnak elő; ezért tehát a csendőrségnek a közbiztonság fenntartása érdekében a községekben különösen éjjel kell őrködnie.

Községekben a közbiztonság portyázás, lesállítások s a rovott előéletű vagy gyanús egyének ellenőrzése által biztosítatik, csak hogy ezen intézkedéseknek a községek építkezési módjához, a lakosság szokásaihoz, nemkülönbén a gazemberek elővigyázatához képest céltudatosoknak kell lenniök.

Hazánkban a községek túlnyomó száma akként van építve, hogy a házak mögött kertek s ezek után pedig a szántóföldek fekszenek. A házak a kertektől s ezek a földektől ritkán vannak biztos kerítéssel elzárva, legtöbbször csak egy rózse-sövény, vagy árok, sokszor semmi sem képezi a határt. Ily házakba a földekről bárki minden akadály nélkül be- és kijárhat. Városok vagy jobb módu lakossággal bíró községekben is a házak vagy fal vagy pedig valami építmény, esetleg palánk stb. kerítéssel vannak a kertektől vagy mezőktől elzárva, a közlekedés tehát ezen az úton az idegennek meg van nehezítve. Tudni való hogy a tolvaj a lopást rendszeren oly helyről hajtja végre, a mely helyet veszély nélkül a legkönnyebben megközelítheti és a honnan a legkönnyebben menekülhet, zsákmányát pedig veszély és akadály nélkül a legkönnyebben biztosíthatja. Ezért történnek oly községekben, melyek a házak hátrésze felől nyitvák, leginkább ez oldalról a lopások s más közbiztonsági zavarok, mert a gazember ezen az úton nincsen azon veszélynek kitéve hogy esetleges üldözése közben az egész utcát kénytelen legyen lefutni, hol vele bárki szembejöhet és a hol a fellármázott lakosság is üldözésében részt vehet s könnyebben kézrekerítheti. Ha a tolvaj ily helyt meg is lepetik, a kerten keresztül a mezőre könnyen menekül, — hol legfeljebb a házbeliek által fog üldöztetni s így könnyebben menekülhet bármely irányban.

Városokban, vagy rendszeren épített jobb módu lakossággal bíró községekben, mint már említettük, a

legtöbb lakóház udvara teljesen el van zárva, illetve körül van építve. Ily házak udvarába hátulról sokkal nehezebb bejutni, mint elülről s e házakból a menekülés is igen bajos, mert meglepetés esetén a szűk tér, hol esetleg még akadályokat is kell leküzdeni, igen megnehezíti a menekülést. Ez okból a tolvajok ily zárt udvarokkal bíró épületekbe rendszerint az utcza felől, az ablakok befeszítése, falak kiásása, esetleg a kapuk kinyitása útján jutnak be, mely bejárást maguknak biztosítva, azon a véghez vitt bűncselekmény után távoznak is. Ily helyeken ha rajta is éretnek, az utczára igyekeznek kijutni, hol bár az esetleg fellármázott lakosság általi elfogatás veszélyének teszik ki magukat, de mégis könnyebben menekülhetnek, mintha egy zárt udvarban megszorítva, esetleg falat vagy magasabb kerítést kellene megmászniok.

Tény hogy a tolvajok rendszeren a szokásos lefekvés után körülbelül 1 óra és a felkelés előtt 1 óra közötti időt használják fel garázdálkodásaik végrehajtására, — vagyis nyáron a vidéken körülbelül este 11 órától hajnali 2 óráig, télen pedig körülbelül este 9^{1/2}—10 órától reggel 4 óráig csavarognak és lopnak leginkább. Ezen időszak a közbiztonság megóvása szempontjából a legfontosabb.

Ezek után önként következik, hogy a helyi járőrök közbiztonsági szolgálata leginkább az éjjeli időre és pedig az éjfél körüli órákra terjed. A nyílt udvarokkal bíró községekben e szolgálat sulypontja a kertek aljában való óvatos lesállások és megfigyelésekben, míg zárt udvarokkal bíró községekben inkább az utcák leportyázásában fekszik. Szolgáljanak okulásul és az előadottak megvilágításul a következő megtörtént esetek:

A sellyei örs egy járőre pár évvel ezelőtt rendes szolgálatban az éjféli órákban Katádfa községhez érkezett, — s igen helyesen, — nem ment a községbe portyázni, hanem — mert a község nyílt udvarokkal bíró — a kertek aljában lesállást foglalt.

Lesállása közben a rözse-sövény egy pontján, mely a kerteket a mezőktől elválasztja, recsegést hallott; azonnal e pont felé húzódott és észrevette, hogy egy udvarban három férfi az istálló körül valamit motoz. A csendőrök nem bírtak recsegés nélkül a sövényen átjutni, azért rohamlépésben igyekeztek a férfiak mellé kerülni, de azt az illetők észrevették s az utcza felé futásnak eredtek. Ámde az utcza kapuja be lévén zárva, kénytelenek voltak a kaput megmászni s kettőnek sikerült is így az utczára menekülni, míg a harmadik férfi lábát ép akkor kapta el az egyik csendőr, mikor az magát a kapun átvetni iparkodott. Az így megfogott s a kapun keresztül csüngő férfit a második csendőr a kapu kinyitása után letartóztatta. Czigány volt. Megkérdeztetvén, hogy mit keresett társaival éjnek idején az idegen udvaron, azt válaszolta, hogy a gazdától egy kis bagót akartak kérni. A gazda felköltetett s akkor vették észre, hogy a kamara lakatját már lefeszítették a czigányok. A letartóztatott czigány a község házához kísértetett, hová rövid időre egy asszony jajgatva jött, hogy kamaráját feltörték s mindenét elvitték. A czigány kérdőre vonva, a lopásról semmit sem akart tudni, csak midőn a faluban az emberek, — megtudván, hogy czigányok jártak községükben s betöréseket követtek el, — mozogni kezdettek s még két káros rövid időközben a község házánál kárukat bejelentették, vallotta be a czigány, hogy ő s két — előtte állítólag teljesen ismeretlen — czigány társa követtek el a betöréseket, a lopott tárgyakat a kukoriczaföldre vitték, honnan tovaszállítani szándékozták. Az összes lopott tárgyak tényleg a rögtön kocsira kapott károsok és a csendőrök által a jelzett helyen meg is találtattak.

80 Egy más eset:

88 A nagybajomi örs egy járőre szintén éjjel Mesz-tegnye községhez érkeztén, hasonlólag mint az előbbi esetnél, nem ment be a községbe, hanem a kertek alját portyázta le és egy helyt lesállásba helyezke-

dett. Leszállásuk alatt egy férfi közeledett feléjük, ki egy batyut vitt hátán és alig volt már 10 lépésnyire a csendőröktől midőn azokat észrevette. A batyut ledobni és futásnak eredni egy pillanat műve volt. A csendőrök természetesen utána iramodtak s el is fogták. Ismét cigány volt. A cigány, daczára hogy a csendőrök úgyszólván tetten érve fogták el, nem akarta elismerni hogy ő lett volna az, ki a batyut vitte és eldobta. A csendőrök a nyomozást bevezetve, Mesztegnye községben megtudták, hogy a batyuban volt ruhanemű betörés útján egy odávaló lakostól lopatott el az éj folyamán. A cigány tagadása e bizonyítékok ellenében nem sokat használt.

E két példa mutatja, hogy ha a csendőrök nem a kertek alját járták volna le hanem a községbe mennek, sem az első, sem pedig a második esetben a tolvajokat tetten nem érik s kérdés, vajjon hosszas és fárasztó nyomozás után a betörési lopásokat kiderítik-e? Még azon esetben is, ha a csendőrök, — feltéve, hogy a községben portyáznak, — az első példában említett 3 cigányt az udvaron meg is pillantották volna, a cigányok közül egyet sem fogtak volna el, mert míg a csendőrök a zárt kapun keresztül az udvarba hatolnak, a cigányok a kerteken keresztül könnyen elmenekültek volna.

Hogy mennyi veszélynek van egy tolvaj kitéve, ha zsákmányát egy utcán végig vive kénytelen biztosítani, mutatja a következő megtörtént eset.

Egy somogymegyei híres lókötő évekkel ezelőtt a szuloki vásárban két igen szép és értékes lóra vetette szemét. E két ló megszerzése volt legfőbb vágya. Vevőt színlelve, a lovak tulajdonosával, ki horvátországi ember volt, alkuba bocsátkozott. Természetesen az alkuból semmi sem lett, mert a lótolvaj nem ezen az úton akart e lovak birtokába jutni. Az egész vásár folyamán a tolvaj figyelemmel kísérte a lovakat s tulajdonosukat, de mert alkalma a lopáshoz nem nyílott, cselhez folyamodott. A vásár végével ugyanis, mivel a horvát ember a lovakat el nem

adta, a lótolvaj ismét hozzá ment s elmondta neki hogy ő a lovakat nem a maga számára akarja megvenni, hanem urasága számára hol ő gazda, de urasága csak 700 forintig hatalmazta fel s így a lovakért kért 800 forintot meg nem adhatja. Mivel azonban a lovak az ő nézete szerint a 800 forintot megéri, urának megmondja ezt, ki valószínűleg meg is veszi a lovakat; mondja meg tehát; hogy hol keresse fel ha ura meg akarná a lovakat esetleg venni. A horvát ember mit sem gyanítva, nevét s lakását megmondotta. A lókötnök sem kellett több. A művelet keresztülviteléhez egy társával szövetkezett, kit urasági kocsis ruhába bujtatott, maga pedig egy papirossal jól megspékelt tárczát vett magához, melybe 2 tizes bankót is tett és a vásár után körülbelül egy hétre Horvátországban az említett lovak tulajdonosához társával együtt beállított. A dolgot azonban úgy intézte, hogy a községbe estefelé érkeztek. A horvát embernél társát mint urának kocsisát bemutatta avval, hogy ura az esetben ha a kocsis szintén jutányosoknak tartja, a lovakat megveszi s őket bizta meg e vásár megkötésével, mely célból pénzzel is el látta őket. A horvát erre a két gazembert istállójába vezette, hol több ló között a két — már említett — lovat megmutatta nekik. A lovak az istállóból a szokásos jártatás céljából kivezettek, mely alkalommal a két lókötnök a helyszini szemlét megejtette. A lovak — mint az előre látható volt — a kocsisnak megtetszettek s az alku megkötött; de mert már időközben besötétedett s a lovakat éjnek idején nem vihették tovább s a lóleveleket sem irathatták át, úgy határoztak, hogy másnap reggel mindent rendeznek s akkor viszik el a lovakat is. De hogy az alku fel ne bontassék, a papirossal jól megspékelt bugyellárisból 10 forint foglalót adott a horvátnak. Erre következett a közeli korcsmában az elmaradhatalan áldomás, melyen az öreg horvát és fia s pár jóbarát vett részt. A tolvajok csak azt akarták, t. i. hogy az áldomás alatt az egész társa-

ságot az asztal alá isszák, ezután pedig gyorsan és biztosan hajtják végre szándékukat. A horvát fia tényleg úgy 10 óra felé már alig tudott a lábán állani s ezért haza is ment, mikor is atyja meghagyta neki, hogy az istállóban feküdjön le, a ház kapuját pedig csak támassza be, mert ő is mindjárt haza megy. E kedvező pillanatot a tolvajoknak fel kellett használni, mert különben tervük dugába dült volna. A dinom-dánom tovább folyt, a lókötő tehát időközben szükség ürügye alatt a korcsma udvarára, onnan pedig egyenesen a horvát lakására ment, hol a kapu teljes kinyitása után az istállóba sompolygott. A fiut az istállóajtó küszöbén keresztül fekve alva találta, de ez nem zavarta, hanem az istálló ágyán talált rongyokkal a lovak lábait, hogy ne dobogjanak, bekötötte, azután pedig a lovakat a fiun keresztül csendesen az utcára vezette, hol az egyik lóra kapva a községből kifelé igyekezett. Ámde szerencsétlenségére a korcsmai társaság két tagjával, kik hazafelé mentek, találkozott; ezek a lovakat és őt megismerték, iszonyu lármát csaptak, torkuk szakadtából kiabálván, hogy viszik a «Peró» lovait. A lármaára a korcsmában levők is az utcára tódultak, mely zavart a kocsis-ruhába bujtatott gazember felhasználta és elosont, a horvátok pedig azonnal lóra kaptak s a lókötő után iramodtak. Ennek nem volt annyi ideje, hogy a lovak lábairól a rongyokat leszedje s e miatt a lovak a rongyokban botlani kezdettek s lassabban haladtak, a horvátok pedig mindig közelebb értek. Látván hogy baj lesz, a vezető lovat elbocsátotta arra számítván, hogy a horvátok előbb e ló elfogásával fognak bibelődni, ő pedig ez alatt elmenekülhet. E számításában azonban alaposan csalatkozott, mert a lovak tulajdonosa társaira kiáltott, hogy az eleresztett lovat hagyják békében, majd haza megy az maga is; csak a tolvaj után. A horvátok a lókötőt most még jobban szorították, egy kukoricza-földre terelték, hol lovával elbukva elfogták, rettentően elverték azután pedig a bíróságnak átadták.

Hét évi fegyház fenytésének leülése után testben megtörve, most szabadlábbon tisztességesen viseli magát, de mindig emlegeti a verést és átkozza azt a pajtát, mely az udvaron keresztbe építve a kertek felé tőle az utat elzárta. Hja! úgymond, ha az az átkozott pajta nem lett volna utamban, akkor a lovakat a kerteken keresztül elvihettem volna s a horvát soha se látja azokat, én pedig nem kaptam volna oly borzasztó verést és 7 esztendő.

Ezen példák, melyekhez hasonlót majdnem minden csendőr tudni fog, igazolják, hogy a csendőröknek járőrködésük alkalmával a helyi viszonyokkal számolniok kell és ezekhez mérten kell azután intézkedéseiket is alkalmazni azért, hogy a közbiztonságot a gazemberektől megóvják.

Az elmondottakból kifolyólag tehát legczélszerűbb, ha a helyi járőrök nyáron este 9 és 10 óra, télen pedig 8 és 9 óra között vezényeltetnek, a midőn addig mig a lakosság nyugalomra vonul és első álomba merül, — tehát addig, mig a tolvajok működésüket megkezdi — a község minden részét bejárják, e közben az éjjeli öröket, a korcsmai zárórákat ellenörzik, a korcsmák, malmok és egyéb nyilvános helyeket, valamint azok udvarait, istállóit, állásait és a kocsiszineket átvizsgálják, s meggyőződnek arról, vajjon ott gyanus idegenek, csavargók, stb. nincsenek-e? s ha vannak, tudomást szereznek, hogy kik azok, hová mennek, honnan jönnek? a gyanusokat igazolásra szólítják s ha magukat igazolni nem képesek, személyazonosságuk megállapítása végett a község előljárósága elé vezetik s velök esetleg a szabályok értelmében járnak el. A járőrök sohase mulasszák el éjjel a korcsmák és egyéb nyilvános helyek istállóit, különösen télen, megvizsgálni, mert ezekbe — miután azok mindenki számára nyitvák, — mindenféle csavargó nép igen gyakran és előszeregettel üti fel tanyáját. Portyázás közben minden gyanus neszt vagy jelenséget figyelemre méltassanak s győződjenek meg, hogy mi okozza ezt? Sokszor a

legcsekélyebb és legjelentéktelenebb előzmények szülik a nagy bajokat, melyet a csendőrnek bevárni nem szabad, hanem a lakosságot minden bajtól, veszélytől, vagy kártól ideje korán közbelépés által megóvni kötelessége. Községekben éjjel, ha hold nem világít, nagy sötétség uralkodik, ilyenkor a csendőr lassu portyázása közben gyakran megáll és hallgatózik; ha arra alkalmas hely van, rövid időre lest is tarthat, mely alkalommal a járó-keelőket megfigyeli s a mint már mondtuk, minden gyanus neszre vagy jelenségre figyel s hol ezt észleli, a helyszínére siet s ott annak okát megtudva azonnal intézkedik, hogy az esetleges veszélyt elhárítsa. Ha egy házban bármi gyanusat észlel, például az istállóban az állatok között nyugtalanságot, vagy egy udvaron heves kutyaugatást, esetleg valami motozást hall, azonnal az illető gazdát felkölti s megkéri, hogy közösen nézzenek utána, mi okozza a szokatlan időben a jelzett zajt. Meglehet, hogy az istállóban az egyik vagy a másik állat elszabadult, vagy valahová szorult, ha tehát gyors segély nem érkezik, az elszabadult állat a többiekben kárt tehet, a beszorult állat pedig összetöri magát, — lehet azonban, hogy valaki az állatokat az istállóból kivezetni is akarja, vagy egyik-másik állat megbetegszik stb. és ezért a zaj, — minden esetben a gazda hálát fog adni a csendőrnek, hogy őt a kártól közbelépése által megmentette. Tekintetbe kell venni, hogy az állatok éjjel ok nélkül sohasem nyugtalankodnak; ha tehát közöttük nyugtalanság keletkezik, ott bizonyára valami baj fenyegeti őket. A kutyaugatás szintén igen jó jelzője a közelő veszélynek, vagy rendellenes viszonyoknak. A kutyák faluhelyt este addig, míg az emberek az utczákon ide s tova járnak, sokat ugatnak, de mihelyt a lakosság nyugalomra vonul, azok is elcsendesednek s hangot csak azon kutya és esetleg pár szomszédja ad, a hol valami az általános nyugalmat megzavarja. Megjegyeztetik, hogy a kutyáknak a veszedelmet jelző ugatása igen különbözik azon

ugatástól, melyet a kutyák esténként szoktak véghezvinni; ez utóbbi ugatás egyhangu s minden ingerültségtől ment, tehát veszélyt nem jelent. Egészen más az ugatás, ha az közeli veszélyt vagy bajt jelez. Ilyenkor a kutya nyugtalan, ide-oda futkos, ugatása szakadozott, kapkodó s minél közelebb áll a veszélyhez, annál nagyobb a nyugtalansága s annál gyorsabb és kapkodóbb az ugatása. Ha a csendőr községben vagy azon kívül portyázva vagy lesben állva a község valamely pontján ily szakadozott kapkodó ugatást hall, menjen oda azonnal s tudja meg, hogy mi okozza a kutya nyugtalanságát és sokszor nagy bajtól fogja a lakosságot megóvni.

Ha valamely házban, istállóban stb. szokatlan időben világosságot lát a járőr, a gazdát azonnal költse fel, s figyelmeztesse az észleltekre, egy szóval, minden erejéből oda kell törekednie, hogy a lakosság személye és vagyona szerencsétlenségtől és károsodástól megóvassék.

A közártalmu vagy rendőri felügyelet alatt álló egyéneket portyázása közben ellenőrzi akként, hogy azoknak honlétükről az éjjeli örök közbejöttével tudomást szerez. Ha egyik vagy másik nincs honn, lakháza körül, legczélszerűbb ha a kertben, vagy udvaron, kazal, istálló vagy más tárgy mellé huzódva lest tart és hazajöttét — ha csak lehet — bevárja s holléte felől kérdőre vonja. A közártalmu egyének nyílt udvarokkal biró községekben a legszivesebben a kerteken keresztül közlekednek, mert ez oldalról a legkevesebb ellenőrzésnek vannak kitéve,

Ha az ily gyanus egyéneknél kivételes időben, p. o. késő éjjel észleltetnék gyertyavilág, akkor ez gyanus jelenségnek tekinthető s ügyes módon meggyőződés szerzendő annak okáról, a mikor is a további eljárást a tapasztalt körülmények fogják előírni.

A járőr az éjjeli csendzavarókat tapintatosan nyugalomra inti és csakis az engedetlen rakoncátlanokot veszi — a községi előljáróság által, — az éjjelre előzetes őrizet alá, azután pedig ezen csend-

zavaró a közigazgatási hatóságnak feljelentetik. Faluhelyeken szokás, hogy esténként a fiatalság az utcán valamely ház előtt összejön s vagy játékkal vagy pedig énekkel tölti az estét; ily mulatókat szétkergetni, vagy rendreutasítani tilos, mert ezek a lakosság nyugalmát nem zavarják s ezeket a lakosság maga is, ha megelégette a mulatságot, úgy is haza küldi; de ily ártatlan mulatság elvonja a köznépet a korcsmázástól és dorbézolástól is, tehát inkább ápolandó, mintsem tiltandó.

Ez alkalommal még különösen figyelendő arra, hogy a korcsmai zárórák ellenőrzéséhez a járőr mindig egy éjjeli őrt, vagy ha lehet egy községi előljárósági személyt vigyen magával. Ezen közeg, ki egyúttal hivatalos tanu, a korcsmárost ha ez a zárórát nem tartá be, a korcsmából kihívja, mire a csendőr az illetőt figyelmezteti a korcsma bezárására. Akár bezárja a korcsmáros a korcsmát akár nem, a járőr csupán a záróra betartásának foganatosítása czéljából a korcsmába ne lépjen be, hanem ha a korcsmáros vendégeit figyelmeztette a távozásra és azok annak daczára sem távoznak a korcsmából, nevék a korcsmáros és az előljárósági közeg által megtudandó és a korcsmárossal együtt feljelentendő; a többit a közigazgatási hatóság elvégzi. Felette tapintatlan, de egyúttal büntetendő eljárás volna a csendőröktől, oly egyéneket, kik a korcsmából a záróra után távozni nem akarnak, onnan kiutasítani, vagy esetleg kidobálni.

A községet az elmondottak szerint leportyázva a járőr, a kezdetben jelzett időben, t. i. midőn a tolvajok csavargásukat megkezdik, oly községekben, melyek a kertek felé nyílt udvarokkal birnak, a kertek alá huzódik s ott részint portyáz, részint pedig alkalmas helyeken, s különösen a közártalmuak telkei körül lest tart s ezen intézkedése által a lakosság vagyonát a gazemberek garázdálkodásától megóvjá. Természetes, hogy a lesállások változása közben a községet illetve annak egyes részeit is az elmondottak

figyelembe vétele mellett időközönként leportyázza se közben az éjjeli öröket ellenőrzi, kiknek különben is a község belsejében való éber örködést kötelességükké teszi.

Minden rendes vagy más szolgálatban álló járőr ha egy község felé éjjel közeledik s ha szolgálata más irányban sürgősen el nem vonja, az elmondottakhoz képest eljárni tartozik; röviden ismételve tehát ha a tolvajok szokott csatangolási idejében érkezik egy nyílt udvarokkal biró községhez, akkor mielőtt a községbe menne, a kertek alját portyázza le és ott tart a körülményekhez képest hosszabb vagy rövidebb lesállásokat s csak ezután tér be a községbe s azt portyázza le. Ellenkezőleg ha ezen kritikus idő előtt ér a község elé, előbb a községet tartozik lejárni s csak azután a kérdéses időben portyázza le a község kert felőli részét. Oly községek vagy városokban, hol az udvarok körül vannak építve vagy rendszeren körül vannak kerítve, a rendszeres külső portyázás és lesállás elmaradhat, ily helységeekben az utcák leportyázása és itt alkalmazott lesállások által lesz a közbiztonság megvédelmezve, azonban időközönként ily helységek körülportyázása is czélszerű lesz és szükségesnek mutatkozik.

A járőröknek a községekben való többi teendői t. i. a rend, valamint a közegészség és tűzrendőri szabályok betartása fölötti örködés inkább a nappali időre esik, mert éjjel az ez irányban elkövetett mulasztásokat látni nem lehet. Ezen szabályok ellenőrzése, mely a községek átportyázása alatt mindannyiszor foganatosítandó, az erre vonatkozó szabályok alapos ismeretét igényeli, mivel ellenkezőleg az eljáró csendőr a mulasztást vagy kihágást felfedezni nem képes, ez okból azokat az alábbiakban közöljük.

Községekben az általános rendhez tartozik, hogy: az utcák, terek és a házak udvarai tisztán tartassanak, hogy a közlekedési utak, fasorok, hidak, védgátak, csatornák, vízvezető árkok, zsilipek, ivó- és itató kutak jó karban tartassanak, hogy az építmények

és azok tartozékai dülékeny állapotban ne legyenek, hogy az utcák, közterek, csapások és utak, a kerítések kijebb tétele által vagy bármikép el ne szorittassanak, azokon gödrök ne ásattassanak, fatörzsek össze ne halmoztassanak, általában a szabad közlekedés bármily akadályt ne szenvedjen s ha hófuvás, eső vagy más elemi csapás által az utak megrongáltatnának, azok haladéktalanul helyreállíttassanak, hogy az utcákon való sebes hajtás vagy megelőzési versengés, fogatok csoportosulása stb. ne forduljon elő, — egy szóval az utrendőri szabályok pontosan betartassanak. A csend fentartásához tartozik pedig, hogy: sem nappal, sem pedig éjjel dorbézó, rakoncátlankodó egyének kurjongatása és lármája által a lakosság nyugalma meg ne zavartassék, hogy népgyűlések vagy nagyobb csődületeknél a kellő rend és csend fentartassék.

E pontnál azonban kiemelni óhajtjuk azt, hogy nem üdvös eljárás ha a járőr kicsinyeskedő szigorúsággal lép fel akkor, a midőn p. o. nappal az éneklés avagy kurjongatás által nyilvánvalólag kinek sem okoztatik alkalmatlanság s általa nem idéztetett elő nyilvános botrány.

A közegészségügyi szolgálat községekben elrendeli, hogy a községi előljáróság köteles: akár emberek, akár állatok között előforduló ragályos vagy járványos betegségeket azonnal a közigazgatási hatóságnak bejelenteni és örködni, hogy az ezen irányban tett orvos-rendőri intézkedések szigorúan teljesíttessenek, nevezetesen, hogy a ragályos vagy járványos betegségekbe esett emberek az egészségesektől lehetőleg elkülöníttessenek, míg a hasznos házi állatok között felmerült ragályos betegségek vagy járványok, u. m.: kosz, takonykór, lépfene, köröm- és szájfájás stb. eseteiben, addig is, míg a hatóság részéről a rögtön tett feljelentés folytán intézkedés nem történik, a beteg állatok szigorúan elkülöníttessenek, utczára, közös kutakra, legelőre, szóval oly helyekre, hova más egészséges állatok is kijárnak, semmi kö-

rülmények között ne hajtassanak, az elhullott állatok pedig a bonczlelet megtörténtéig meg ne fejtessenek. A községi előljáróság örködik, hogy az emberi egészségre veszélyes állati hullák, egyéb undorító bűzös tárgyak, szemét, mérges növények, az utczákról és közterekről eltávolíttassanak, a gazdátlan, kóbor kutyák kiirtassanak, veszett kutyák hasonlólag megsemmisíttessenek s a mennyiben embert vagy állatot haraptak meg, erről a hatóságnak azonnal jelentés teendő, az illető ember vagy állat pedig azonnal orvosi segélyben részesítendő. Továbbá elrendeli még, hogy a községi előljáróság a köztisztaság, a huszemle, az áruba bocsátott tápszerek és italok, közhasználatra szánt ivóvíz tisztaságának és ártalmatlanságának, továbbá a kutak, medenczék, víztartók és vízvezetékek kellő fentartása s elrontásának megakadályozása, ugyszintén a halottkémllet s általában a helyi közegészségi teendők *felett örködni tartozik*.

A tűzrendőri intézkedések közül a csendőrséget inkább csak a megelőző tűzrendészet és ennek az 1869. évi június 7-én 3365. sz. alatt kiadott, maig is érvényben álló belügyminiszteri rendeletben foglalt határozványai érdekelik, mely határozványok alapján a megyék ez irányban szabályrendeleteket is alkottak.

Az említett miniszteri rendelet elrendeli:

1. Hogy a takarmány és termények összehalmozása a házak között lehetőleg korlátoztassék s a községek azok elhelyezésére — a mennyiben az kivihető — inkább a községeken kívül jelöljenek ki alkalmas helyeket s a cséplés és nyomtatás lehetőleg szintén a községen kívül eszközöltessék.

2. Hogy a takarmány és életbehordásnál a csürökben, csürkertekben, szérükön, istállókban, padlásokon s általában könnyen gyuló anyagok közelében a dohányzás, nyílt világgal való járás, lövöldözés, tüzelés és bármely tüzelőszerek használata szigorúan megtiltassék, a gyufák és más tüzelőszerek a gyermekek előtt gondosan őriztessenek és tűzveszélyes

gyermeki játékszerek használata egyáltalán meg ne engedjék.

3. Hogy a szükséges tűzoltószerek, a hol még nincsenek, a községek által lehetőleg beszereztesse és a meglévők folyvást jókarban tartassanak,

4. Hogy minden háznál, csürnél, szérúnél s a takarmány és a gabona más rakhelyein a megkívánt mennyiségű víz a tűzoltáshoz szükséges eszközökkel folyvást készen tartassék.

5. Hogy a kémények rendesen tisztogattassanak.

6. Hogy a csavargók, kik nem ritkán okai a tűzvésznek, szemmel tartassanak és illetőségi helyökre eltolonczottassanak.

7. Hogy minden helységben a helyi viszonyoknak megfelelő tűzörség szerveztessék s ott a hol kivihető tűzoltó-egyletek létesíttessenek.

8. Hogy a lakosság a tűzkár elleni biztosítás üdvös voltáról felvilágosíttassék s vagyonának biztosítására erélyesen buzdíttassék.

9. Hogy az építkezésnél a tűzrendőri szabályok megtartassanak és a nép minden alkalommal lehetőleg szilárd, kevésbé tűzveszélyes anyagokkal való építkezésre serkentessék.

10. Hogy a községi előljárók netáni tűzvész esetén a tűzoltásnak észszerű intézésére személyesen köteleztessenek, kijelentvén, hogy az előljáró intézkedésének büntetés terhe alatt mindenki engedelmeskedni tartozik.

11. Minden tüzeset után, a tűztámadás okának lehető kinyomozása végett, a helyszínen vizsgálat ejtendő meg s a tűzvész vétkes okozóinak törvényszerű megfenyítése eszközendő.

12. Gyujtogatások észlelése esetében, a gyujtogatók ellen elrendelendő rögtön-biráskodás engedélyezése végett, a belügyminiszterhez azonnal jelentés teendő.

Ezen rendeletnek 1—6-ik pontjaiban foglaltakat a csendőrségnek ellenőrizni, a 7., 8. és 9. pontjaiban foglaltak elérésére megfelelő móddal lehetőleg befolyjni, a 10-ik pont szerint a község előljáróit támogatni,

végre a 11-ik pontban előirtakat kinyomozni kötelessége. A 12. pontban foglaltak a közigazgatási hatóságot illetik.

Tudván a járőr a teendőit egy községben, abban lassu portyázás közben kiterjeszti figyelmét arra, vajjon a lakosság az említett s minden községben végrehajtandó intézkedéseket pontosan betartja-e? Leghelyesebb ha a járőr mihelyt egy helységbe lép, az irónt és a papirost kézhez veszi s minden szabálytalanságot röviden feljegyez. Például: házszám 2, kut kávája összedült; házszám 8, kémény dűledező állapotban; 16. szám, egy döglött macska az utca árkában; 20-ik szám, a szalmakazalok közvetlen a lakháznál; 40. szám, az utcaárok hidja rossz állapotban; 47. szám, udvar tele mocsokkal, undorító büzt gerjeszt; 52. szám, a háznál sem viz, sem csáklya, sem pemet; 70. szám, a járdán egy gödör ásva stb. stb.

A község illetén való gondos leportyázása után a község birájához megy a járőr, hol a községben történtek felől tudakozódik, ezután pedig, minthogy a községi biró első sorban köteles községében a rendőri, egészségügyi és a tűzrendőri szabályok fölött őrködni; felolvassa a birónak, hogy községében mily rendetlenségeket észlelt s egyuttal megkeresi, hogy azok elosztatása iránt intézkedjék, megjegyezvén, hogy a tűzrendőri, esetleg az egészségügyi szabályok ellen elkövetett kihágások az illető közigazgatási hatóságnak már most, míg a többi apróbb rendetlenségek és hanyagságok csak akkor fognak bejelentetni, ha a legközelebb érkező csendőr járőr azokat újból előtalálja. A járőr bevonulása után a feljegyzetteket az örparancsnoknak átadja, ki — mint már említettük — a feljelentendőket a közigazgatási hatóságnak bejelenti s a jegyzetből kitörüli, a czédulát pedig eltéve, a legközelebb az illető községbe vezényelt járőrnek átadja azzal hogy győződjön meg, vajjon a még feljegyzett rendetlenségek fenállanak-e? E járőr a megszüntetett hanyagságokat a jegyzékből kitörüli, míg a még meglevők felől a községbirónál kérdést

intéz, s az illetők nevét, kiket a mulasztás vagy hanyagság terhel, feljegyzi és bevonulásakor őrsparancsnokának az észleltekről jelentést tesz. Az őrsparancsnok most az illetőket akként jelenti fel a hatóságnak, hogy daczára a bíró által történt figyelmeztetésnek a talált hiányosságot vagy rendetlenséget eloszlatni elmulasztották. Ily eljárás által a nép rendhez, tisztasághoz és a fennálló szabályok tiszteletben tartásához szoktattatik és óvakodni fog újbóli szabályellenességektől, mert tudja, hogy ellenőrizve lesz s azt is tudja, hogy megbüntetésének csak maga az oka.

A községnek leportyázása közben a járőr malmok, boltok, korcsmák, általában a lakosság által sürűbben látogatott helyek és üzletek tulajdonosaihoz, továbbá a jómodú és jóindulatú egyénekhez mint pap, tanító, nagyobb birtokos stb. és esetleg besugóihoz értekezés vagy hirszerzés céljából rövid időre betér, illetőleg velők érintkezik, mely alkalommal idegenek, házalók, utasok, katonai vagy honvéd, nemkülönben ujonczsökevények, a nyomozólevéllel üldözött egyének, kémek, csavargók után puhatol és ellenök a törvény értelmében eljár. Tudomást szerez magának a nép hangulatáról, különösen ott hol ipartelepek vagy nagyobb gyárok, bányák stb. vannak, vajjon a munkások között socialistikus mozgalmak nincsenek-e? Nem lesznek-e a munkások, továbbá a pór nép mezei munka tekintetében idegen vándor bujtogatók vagy bárki által a munkaadók ellen izgatva? Meggyőződést szerez, vajjon a nép, különösen az idegen ajku lakosság a magyar állameszmét tiszteletben tartja-e? s nem-e lesz ez irányban lelketlen és fanatizált egyének által a magyar állam kárára befolyásolva és izgatva? Ha a legcsekélyebb jelét észleli is egy vagy más irányban a nép elégtelenségének vagy hogy az említett irányokban bárki által is törvényellenesen befolyásoltatnék vagy izgattatnék, mondjuk: a legcsekélyebb jelenség esetén is, a jelentést őrsparancsnokának, ez pedig azonnal előljáró szakasz-

parancsnokságának és a közigazgatási hatóságnak megtenni tartozik. Az ily törvényellenességek megszüntetését célzó intézkedéseket az illetékes hatóság teszi meg.

Az előadottakból kitünik, hogy a helyi járőrök szolgálata különbözik a szerint, a mint az nappal, avagy pedig éjjel végeztetik; mert míg éjjel majdnem kizárólag a közbiztonság érdekében őrködik a járőr, nappal inkább a törvények, szabályrendeletek, és rendeletek szoros betartására és végrehajtására felügyel, — de kitünik az is, hogy a helyi járőröknek úgy éjjel, mint nappal a legnagyobb éberséggel, buzgósággal és az ügy iránti érdeklődéssel kell e szolgálatot teljesítenie, mivel ellenkezőleg a követelt eredmény elérhető nem lesz.

Az ál-pénzhamisítók üzelmiei.

A csendőrség erős keze Magyarországon a futóbetyárokat és a rablóbandákat elseperte; ezek tehát ma már a közbiztonságot nem veszélyeztetik. Legújabbak azonban azon csalások, melyek titokban, nagy elővigyázat- és nagy ügyességgel hajtattak végre s óriási károkat okoznak a vagyonbiztonságban. A rablók nyíltan léptek fel, s a megrémült lakosság a legjobb belátása szerint vagyonát és személyét védeni igyekezett és mindaddig, míg e sarcolók meg nem sommisítottak, izgalomban tartatott és épen ezért, a hatóságok és a közbiztonsági közegek mindent elkövettek hogy e bandák mielőbbi tönkretévese által a közvéleményt megnyugtassák.

Nem úgy állunk a csalókkal szemben! A csalóknak üzelmiei, kik bizonyára sokkal nagyobb anyagi károkat okoznak a lakosoknak, mint okoztak a rablóbandák, csak ritkán keltenek feltűnést, országos izgalmat talán soha; mert üzelmeket — mint mondtuk — előre megfontolva, titokban és nagy óvatossággal hajtják végre, melyeket a megcsalattott is csak nagy későn vesz észre,

Ezért is, mert a csalás csak a sértett fél indítványára üldözhető büntetendő cselekményt képez, dolgoznak a csalók országszerte oly vakmerően.

A csalóknak egyik legveszedelmesebb csoportja az álpénzhamisítók.

A napilapokban gyakran jelentek meg hírek, hogy az ország hol ezen, hol ama pontján pénzhamisító bandák lettek elfogva; a vizsgálat során azonban kiderült, hogy ezen bandák nem pénzhamisítással, foglalkoztak, hanem igenis: pénzhamisítás czíme alatt nagy kiterjedésű csalásokat köve'tek el. E csaló bandák kizárólag a földműves osztályhoz tartozó egyénekre és kisebb, tudatlanabb iparosokra vetik ki hálójukat, kiknek velük született hiszékenységüket és önző kapzsiságukat kizsákmányolják, számtalanokat anyagilag tönkre tesznek a nélkül, hogy az igazságszolgáltatás sujtó kezétől tartanának, mert a megcsalatottak legnagyobb része a pénzhamisítás bűnrészessége miatti félelemben őket feljelenteni nem meri.

Ezen csalók a következőleg működnek:

Egy intelligens kinézésű, elzüllött, — rendesen nagyvárosi — egyén egy-két paraszttal szövetkezik oly célból, hogy azok ismerőseiknek titokban elhíreszteljék, miszerint ő egy pénzhamisító banda ügynöke vagy feje, mely banda ép oly bankókat tud csinálni, mint a forgalomban levők. — Állítása szerint célja e bandának a szegény pórnépen segíteni olykép, hogy minden igazi forint helyett két hamisított forintot ad, tehát, hogy a szegény nép meggazdagodjék. Szavainak igazolásául tárczájából teljesen új, — természetesen valódi — bankjegyeket vesz elő, melyeket az illető egyénnel, a kit be akar csapni, felváltani küld. A bankók felváltása — magától értetődik, — minden akadály nélkül megtörténik s hogy még jobban igazolja állításait, elővesz egy közönséges litograf-gépekről szóló német szövegű árjegyzéket, melyen a parasztok, mert németül nem értenek, csak a gép képét bámulják és szentül elhiszik, hogy ily gépen csinálják a bankót. A főnök

úr, ha elegendő tiszta új bankóval rendelkezik, mindjárt fizet kisebb összegekért és pedig duplán, megígérvén, hogy egy-két hét múlva újból jön s akkor nagyobb összegeket is elvállal oly feltétellel azonban, hogy csak nagyobb összegek lesznek a társulat által duplán beváltva, mert kisebb összegekkel, — tekintve a nagy forgalomra — nem bibelődhetnek; ő most csak szavainak igazolásául a nála levő pénzt előadott módon kivételesen beváltotta. Előre elkészíti a parasztokat, hogy pénzükért kétszer annyi hamisat csak a lefizetés után 2—3 hónapra kapnak, mert a rendkívüli nagy kereset mellett a társulat rendes jegyzéket vezet és sorrend szerint lesz mindenki kielégítva; t. i. a ki előbb adta át a pénzt a társulatnak, az előbb kap kétszer annyit.

A parasztokat így elkészítve, magukra hagyja gondolkozni s nagyon jól tudja, hogy számításában nem csalatkozik, mert a paraszt-hiszékenység és kapzsiság, továbbá az akadálytalanul felváltott pénz, a rejtelmes árjegyzék és a megduplázott pár forint megteszi a hatását.

A főnök úr nevét és lakását is megmondja nagyobb bizonyosság okáért és megbizva két czinkostársát a léprementek előtt, hogy addig is míg ő eljön, a netán jelentkezőktől vegyék át a pénzt és jegyezzék őket fel sorrendben.

Ismeretes, hogy a paraszt nép különösen a pénz dolgában igen óvatos, de másrészt az is ismeretes, hogy a kapzsiság, az önzés és a meggazdagodási vágy sehol, semmiféle rétegében a lakosságnak nincsen annyira kifejlődve, mint a parasztnál. Ezért az említett és a paraszt eszéhez mért hitegetések többeknek megzavarják a fejét s bár kezdetben igen tartózkodva, de ugyancsak paraszt czinkostársak által rábeszélve, végre is reá szánja magát egy-kettő 50—60 frtot kezükre bízni, hogy azért a meghatározott időben a dupla pénzt megkapják.

Ha ez sikerül, akkor az a vidék rövid idő alatt sok ezer forinttól fosztatik meg.

A befizetett első 50 forint formalitás kedvéért 1—2 hónap mulva akárhonnán kerített és az adóhivatalban teljesen új bankóra beváltott 100 forinttal meg lesz térítve.

A mint ennek hirt megy, — és pedig megy, — mert maga a kielégített és a két paraszt czinkos gondoskodik róla, hogy híre terjedjen — akkor megkezdődik ezen álpénzhamisító banda aratása. A pór-nép látja, hogy tényleg kétszer annyi pénzt kap, mint a mennyit ad és látja hogy a hamisnak jelzett pénzt az adóhivatalban is elfogadják, mindig nagyobb és nagyobb bizalommal kezd a banda tagjai iránt viseltetni és vakon adja át összegyűjtött filléreit a csalóknak. A csalók, hogy az üzlet mentől jobban jövedelmezzen, időközönként egyeseknek a befizetett pénzt kétszeresen megtérítik; mely eljárással hitelöket emelve, a kifizetett pénzt most már napról napra szaporuló áldozatok pénzéből tizszereesen visszanyerik. Ha az üzlet virágzik, akkor még egy néhány mesterembert vagy parasztot avatnak a csalás módjába, — kik azután egy másoló gépekről szóló árjegyzékkel és egy—kétszáz forint új bankóval a vidéket beutazzák és újabb és újabb áldozatokat gyűjtenek.

Hogy az így tévútra vezetett nép még jobban elhigye hogy tényleg pénzcsinálókkal van dolga, a titokba beavatott paraszt czinkosok időközönként a főnök úrhoz — ki az egész csalásnak értelmi szerzője, — Budapestre utaznak s onnan megjőve mesés dolgokat beszélnek a tévútra vezetett hiszékeny népnek. Magukkal hoznak esetleg egy litograf kézi sajtót, melyet csak nagy titokban éjjel mutatnak meg egyeseknek azon megjegyzéssel, hogy most már ők is fognak pénzt csinálni, hogy így a befizetett pénzért a résztvevők minél előbb megkapják a kétszeres árt. Ez a bandának utolsó fogása, melylyel a népet teljesen bolonddá téve, ezrek- és ezrektől fosztják meg szegényeket. Számos paraszt eladja kevés földjét, lovait, házát, hogy minél többet adhasson a társulat-

nak azon reményben, hogy rövid 2—3 hónap alatt kétszer annyi pénzt kap kézhez. Egyes kapzsi paraszt nem elégszik meg azzal, hogy esetleg a társulat által kapjon kétszeres pénzt, hanem a nagyra-vágyás és meggazdagodás ördöge megszállja, ő is akar egy gépet, hogy maga csinálhasson annyi pénzt, a mennyit akar. Az ily ember azután teljesen tönkre lesz téve; mert a főnök úr nagy immel-ámmal elmagyarázza mily drága az ily gép, hanem azért azután oly jó, hogy azon mindenki készíthet annyi pénzt, a mennyit csak akar; a paraszt tehát mesés árt fizet egy egyszerű másoló gépért. Mindenki által 50—60 forintért bármely ily gépeket árúsító czégnél beszerezhető gépért fizet az elámított szegény ember 500—600 forintot. A gépet megkapva, a főnök úr és a már Budapesten az állítólagos pénzhamisító gyárban is járt czinkostársak a szegény embert annyi szóbeli magyarázatokkal látják el a pénzcsinálás módjáról, hogy szédül tőle a feje. Kábult fejjel, sok gonddal, rendesen éjjel, pinczében, hozzá lát a gép összerakásához, melyet szétszedve kapott meg. Már ez a munka is ritkán sikerül, mert addig csavar, forgat a gépen az avatatlan ember, míg valami kisebb részét eltöri; ekkor az alkalmilag megint a vidékre vetődött főnök úrnak könnyű a kifogása, mert egyszerűen kinyilatkoztatja, hogy elrontotta a gépet, most már pénzt azon csinálni nem lehet. A megcsalt paraszt hiába sopánkodik és vakarja a füle tövit, a dolgon segíteni nem tud. De hogy a vesztett fejszének legalább a nyelét megkapja, a gépen, habár veszteséggel is, de túlad, t. i. reászed vele egy más hiszékeny parasztot, a ki nem jár külből mint ő — s a gép megint veszteséggel más kézbe kerül. Így vándorol a gép a legnagyobb titokban éjjel pinczéről pinczére, míg végre, — mert vele boldogulni egy sem tud, — valahová elásatik.

Ha a gépet sikerül összerakni, magától értetődik, — a pénzcsinálás nem sikerül. A főnök úr ilyenkor szintén számos kifogással áll elő, — vagy

a festéket nem kavarta jól, vagy nem jól tette le a mintául szolgált jó bankót a gépre, vagy nem jól préselte le stb. hason képtelen mende-mondával elbolondítja, a mi megint hónapokon át gondot, próbálgatást okoz az elámított és most már teljesen karmai között levő parasztnak, míg a sok hiába való vesződséget megunja, — de meg a felfedezéstől is rettegve, a gépen az előbb említett módon túl ad, mely hasonlólag kézről-kézre vándorolva, végre is a föld alá kerül.

Mihelyt az ily veszedelmes csaló banda egy vidéket kellőleg kizsákmányolt és sok ezreket gyűjtött, a visszafizetések mindig rendetlenebbül kezdenek történni, a megcsalt áldozatok pedig mindenféle kifogásokkal a türelemre biztattatnak. Egyszer eltörlik a főgép, melyet csak Párisban tudnak megcsinálni, másszor meg kifogy a festék, mely csak Amerikában vagy tudja Isten hol készül; megint máskor a főnök úrnak fontos teendői voltak Bécsben s így nem lehetett dolgozni stb. A megcsalt nép pedig — bár türelmetlenkedik, — de vár. Ha azonban türelmetlensége tetőpontra hág és a befizetett pénztet mind sürűbben sürgeti, akkor még a banda kerekedik feljebb és ilyenkor beüt a szegény népnél a végső veszedelem. Ugyanis a banda egyszerűen kinyilatkoztatja, hogy a ki nem tud várni, hát az jelentse fel őket, — megmagyarázván egyúttal a türelmetlenkedőknek, hogy a pénzhamisítók és a bűnrészesek hány évre lesznek elzárva, ha felfedezik őket, — ha tehát feljelentik, akkor mint bűnrészeseket szintén elzárják 10—15 esztendőre. Ezen ijesztgetés megteszi hatását és a megcsalt s kifosztott nép úgy megszépen, hogy mukkanni sem mer. Még ha arra kerülne is a sor, hogy mint csalók ellen tanuvallomást tegyen, eltagadja, hogy velük valaha érintkezett, nem hogy pénzt adott volna a csalóknak.

A banda most már lassanként elszéled, a főnök úr eltűnik örökre, a paraszt czinkostársak pedig magukat megszédve, rendesen más vidékre költöznek.

Ezen embereknek hihetetlen, — még akkor is, midőn a nép látja, hogy megcsalatott, — oly feltétlen hitelük van, hogy évekig is, habár ritkábban, hordják hozzájuk a pénzt azon biztos hitben, hogy annak kétszeresét előbb-utóbb megkapják. A nép meg van győződve, hogy pénzhamisítókkal van dolga, kiknek minden ámitását szentírásnak veszi és elhiszi, hogy csak az általuk kieszelt, közbejött akadályok halasztják a pénzcsinálást. Alig van arra eset, hogy ily csalók ellen önként a bíróságnál panaszt tegyenek és épen ezért működnek ezen veszedelmes csaló bandák ily vakmerően és ezért nem lesznek az arra hivatott közegek által kellőleg figyelemmel kísérve.

Egy ily álpénzhamisító bandát fedeztek fel a pécsi szakasz csendőrei a lefolyt 1891. évben, mely esetet okulásul röviden itt közlünk.

1891. év augusztus 19-én Magyar Ferencz czipész, vásáros-dombói lakos, Helyesfára érkezett s ott Izsa Ferencz földműveshez tért be. Magát egy pénzhamisító banda tagjának adván ki, 500 frtot kért Izsától olyformán, hogy ő majd pénzt készít és 2—3 hó múlva az 500 forint helyett 1000 forintot ad neki. Nagyobb bizonyosság okáért tárczájából több új forintot és ötöst vett elő mondván, hogy ezeket is ő készíti és végre egy német szövegű árjegyzéket is mutatott fel, melyen egy másoló gép volt ábrázolva, azt állítván, hogy ily gépen készíti a pénzt s a kép egy pénzhamisító gépet ábrázol. Izsa nem hallgatott a kecsegtető szavakra s a kért 500 forintot megtagadta. Erre Magyar eltávozott és a bükkösi vasútállomáshoz hajtatott. A véletlen úgy hozta magával, hogy eltávozta után Kovács György és Lepsény János szent-lőrinczi örsbeli csendőrök rendes szolgálatban állva, Helyesfára érkeztek. Izsa a csendőröket meglátta, esetét elmondotta a csendőröknek, kik azonnal a bükkösi vasútállomáshoz siettek s Magyar Ferenczet, ennek nejét és a velök utazó Farkas Andrásnét, — tolnamegyei pinczehelyi lakost — letartóztatták és Szent-Lőrinczre az örsre kísérték.

Gubola János örsvezető, — szent-lőrinczi örsparancsnok, — az eset fontosságát tekintve Magyar Ferenczet Pécsre a szakasz-parancsnoksághoz kísértés az esetet Körner Károly hadnagy-szakaszparancsnoknak bejelentette. Említett hadnagy Magyar Ferenczet kikérdezte és az sok mellékkörülmény fel- emléltése mellett elmondotta, hogy ez év ápril havában Kuczor József tengődi (Tolna m.) lakostól 600 forintért egy gépet vett, mely Kuczor állítása szerint pénzcsináló gép; minthogy ő avval nem boldogult, azt Beberika Pál bogárnak, vásáros-dombói (Baranya m.) lakosnak 100 frtért eladta, mely gép most is annál van. Elmondá továbbá, hogy Heitzinger János tolnamegyei némedi lakos ez év június havában Vásáros-Dombóra jött, kivel Hetesi Vendel odavaló lakos pinczéjébe mentek, hol Heitzinger Hetesinek azon ígéretet tette, hogy 500 forintért 1500 forint hamis pénzt ád neki, mire Hetesi nagynehezen, Magyar Ferencz rábeszélése folytán, bele is egyezett. Hogy a csalók még inkább elhitessék a léprement Hetesivel, hogy pénzt tudnak készíteni, Budapesten adtak egymásnak találkát, mert úgy- mond, ottan a Kerepesi út 26. száma alatt lesz a pénze beváltva. Hetesi, kinek készpénze nem volt, eladta lovait, tehenét és tinóját, hogy a kért 500 frtot összeteremtse. A kitüzött időben Hetesi és Magyar Budapestre mentek, hol az «Arany libához» címzett fogadóba tértek be, hová Heitzinger is nemsokára megérkezett. Hetesi Heitzingernek a pénzt átadta s ez megígérte, hogy 2—3 óra múlva meghozza az 1500 forintot. Heitzinger azonban a korcsmába nem jött többet s Hetesi még mai napig sem kapta meg pénzét. Minthogy Hetesi őt zaklatja az elveszett 500 frtjáért, ezt Hetesinek megtérítendő, ő is szerencsét akart próbálni és egy árjegyzékkel, melyet Kuczortól kapott, utazni indult; így került Helyesfára hol azután a csendörök által elfogatott.

Ezen s még sok mellékadat alapján, tekintve hogy pénzhamisításról lévén szó s hogy gépek is forognak

a nép között, Körner Károly hadnagy Nagy Vilmos őrmester pécsi őrsparancsnokot, Gubola János őrsvezető szent-lőrinczi őrsparancsnokot és Kovács György szentlőrinczi őrsbeli csendőrt a nyomozás keresztülvitelével megbízta, ellátván őket a szükséges útbaigazításokkal.

Mondott járőr Magyar Ferencz és a két nővel legelőbb Sásdra ment, hol a kir. járásbiróságnál az esetet bejelentvén, a vizsgálóbíró szóbeli felhívására, — tekintve, hogy pénzhamisításról lévén szó, — a nyomozást legelőbb is Vásáros-Dombón Beberika Pál bogárnál kezdette meg. Itt házmotozást tartva, a Magyar Ferencz által jelzett gépet a kertben elásva tényleg megtalálta. A gép egy közönséges másoló gép volt. Beberika kérdőre vonva, beismeri, hogy a gépet Magyar Ferencztől 100 frtért vette, kezdetben maga is elhitte hogy pénzcsináló gép, de mert rajta sem Magyar sem ő, de mások sem tudtak boldogulni, félni kezdett hogy nála megtalálják s ezért az ónlemezeket összeolvasztotta, a festéket s kisebb alkatrészeket a tűzbe dobta, a gépet pedig elásta. A Magyar Ferencznél eszközölt kutatás eredményre nem vezetett, neje pedig ki férje összeköttetései felől semmit sem tudott s csak azért utazott el férjével hogy azt a sok utazgatásról lebeszélje, szabadon bocsájtatott.

A járőr ezután a Heitzinger által megcsalt Hetsit kérdezte ki, ez eleinte nem akarta elismerni hogy Heitzinger tőle 500 frtot elcsalt volna; de miután a járőr által kellőleg felvilágosítottatott, Heitzinger csalását úgy mint azt fentebb leírtuk, elmondotta és panaszát a községi előljárásnál ismételte, mely a községi előljárátság által jegyzőkönyvbe felvétellett, kérvén egyúttal csalói ellen a bűnvádi eljárást.

A járőr Vásáros-Dombón kinyomozta, hogy Magyar Ferencz Viziák József odavaló lakostól a már ismert módon 150 frtot csalt ki, de Viziák Magyar ellen a bűnvádi eljárást nem kérte.

A járőr tovább puhatolt és megállapította, hogy Heitzinger Kapos-Szekcsőn Eiler Frigyestől 450 frtot csalt ki, kit Magyar és Heitzinger junius havában szintén Budapestre felcsaltak; ott neki egy úri embert, — kit nagyságos úrnak czímeztek és kinek neve állítólag Lénárd János — bemutattak azzal, hogy ez készíti a pénzt. A 450 frtot a bandának átadta, mai napig sem látott abból egy krajczárt sem. Ez is panaszt emelt a banda ellen.

Innen Pinczehelyre ment a járőr, mert ott Farkas András és Kovács István még a mult évben pénzhamisítás gyanuja miatt pár napig fogva voltak s állítólag a tavaly keresett gép még most is birtokukban van. Az ezen gép után tartott kutatás eredményre nem vezetett, de itt a járőr megállapította, hogy Heitzinger és Magyar Pinczehelyen sok embert 100—600 frtig az ismert módon megcsalt, nevezetesen: Biró György 150 frt és egy 169 frtos kötelezvény, Vécsei József 400 frt, Fülöp Pál és Sandi László 100—100 frtig lettek e gazemberek által megkoppasztva, míg Göögös János tamásii lakos 600 frt, Daczi Ferencz szintén tamásii lakos 150 frttal fizette meg hiszékenységét. Ezen egyének nagyobb része panaszt nem emelt, mert fél hogy bűnrészesség miatt őket is megbüntetik.

Némediben a járőr házkutatást tartott és Heitzingert letartóztatta, ki a terhére rótt és más hason csalásokat beismerte.

Innen a járőr Tengődre ment, hol Kuczor Józsefet letartóztatta. Ez beismerte, hogy Horváth Ferencz tengődi lakostól 120 frtot, Barkóczi Jánostól 330 frtot csalt ki olyformán, hogy Budapestről Schember Lajos özvegye cégtől egy másoló gépet hozatott 62 forintért, illetőktől pedig a már ismert módon a pénzt kicsalta.

Horváth Ferencz Kuczor ellen panaszt emelt, míg Barkóczi, kit a járőr a község házához hivatott, ijedtében megugrott.

Kuczor továbbá beismerte, hogy az említett és a

csendőrök által Beberikánál megtalált gépet Magyar Ferencznek 600 forintért eladta. A letartóztatott egyének a Magyarnál volt 223 frttal és a talált géppel együtt a sásdi járásbiróságnak átadattak.

A járőr említett helyeken kívül Tab, Dunaföldvár, Szakál és ezek vidékén nyomozott és megtudta, hogy az egész vidék parasztsága ezen álpénzhamisító bandák által a legnagyobb mértékben és a legszemtelenebb módon pénzből kifosztatik és hogy a népföltétlenül hiszi, miszerint az illetők pénzt készítenek s vak bizalmuk és hitük annyira megy, hogy a pénzt sok esetben maguk viszik a banda tagjaihoz.

Tudomásul vette a járőr továbbá, hogy ezen banda utazó tagjai Budapestről a postán többször különböző helyekre kis, — jól megvasalt — nehéz ládikákat kapnak, melyek tartalmát a nép nem ismeri. Ez is bizonyára egy fogása a bandának, hogy a népet annál inkább tévútra vezesse és kizsákmányolhassa.

Az előadottakból kitünik, hogy a vagyonbiztonságnak mily új és veszedelmes ellenségével állunk szemközt. Kitünik továbbá, hogy ha ily bandák fondorlatai és üzelvei a legkiterjedtebb és legerélyesebb mege'öző intézkedések által meg nem akadályoztatnak, a tanulatlan, hiszékeny, de egyuttal önző és kapzsi földműves nép nagy részét koldusbotra juttatják; másrészt pedig a népben a pénz könnyű szerzése utáni vágyat felköltik, azt a munkától elidegenítik, — egy szóval nemzetgazdasági és erkölcsi szempontból e bandák óriási és egyhamar nem pótolható károkat okozhatnak az országnak.

Tekintve, hogy ily bandák az ország különböző pontjain működnek, tehát el vannak terjedve és így óriási károkat okoznak, továbbá tekintve hogy családosaikat a pénzhamisítás ürügye, tehát egy hivatalból üldözendő büntetendő cselekmény czíme alatt követik el, a csendőrségnek, ha tudomást szerez ily üzelmekről, a nyomozást mindannyiszor be kell vezetni, mert addig míg a nyomozás ki nem deríti, hogy csalókkal van dolga, a pénzhamisítókat üldözi,

A nyomozás folyamán pedig akad elég megcsalt ember, a ki a csendőrség helyes és értelmes felvilágosítása folytán önként panaszt fog emelni a veszedelmes gazemberek egyik-másik tagja ellen; a midőn meg lévén a sértett fél indítványa, e bandák nyomozása és üldözése a legnagyobb erélylyel keresztülviendő, hogy az ország szegény földmives népe e kemény csapástól minél előbb és mindenkorra megszabadíttassék.

A házkutatás gyakorlati megejtése.

Az 1888. évi zsebkönyvben a házkutatás jogi szempontból már tárgyalatott, ezen közlemény tehát e kérdéssel ez irányban nem foglalkozik; hanem csupán a házkutatás gyakorlati keresztülvitelének magyarázatára szorítkozik.

Ha jogilag a házkutatás megtartása ellen nincsen akadály és annak megtartása a bűnvádi eljárás érdekében szükséges, — legyen az felszólítás folytán vagy önállólag végrehajtva, — a csendőrségi szolgálati utasítás erre vonatkozó szakaszainak, nemkülönben az említett közlemény irányelveinek betartása mellett még a következők tartandók szem előtt.

Minden házmotozás végrehajtásához, hacsak lehetséges, több csendőr vezénylendő, különösen midőn lakházak vagy nagyobb épületek motozásáról van szó, hol két csendőr a bennlakókat sem képes kellőleg felügyelni, annál kevésbbé tehát a motozást eredménynyel megejteni.

A szolgálati utasítás 47. §. utolsó bekezdése határozottan előírja, hogy a házmotozást a csendőr önállóan teljesíti, ezen intézkedés tehát minden körülmények között szigorúan szem előtt tartandó különösen ott, hol a keresett tárgyak kis terjedelmöknél fogva az eldugásra felette alkalmasak s csak a legszigorúbb motozás útján fedezhetők fel. A magával vitt községelőljárósági személy a motozásnál mint hivatalos tanú szerepel a motozásban tényleges részt